

УДК 378.147.013

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/37-3-33>

Юлія СУПРУНЧУК,

orcid.org/0000-0003-3600-505X

доцент кафедри іноземних мов

Житомирського військового інституту імені С. П. Корольова

(Житомир, Україна) suprunchuk_yuliia@ukr.net

ЗМІСТОВІ СКЛАДНИКИ СТРУКТУРИ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КУРСАНТІВ ВІЙСЬКОВИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті визначено місце мовленнєвої компетентності курсантів у структурі професійної компетентності випускників військових закладів вищої освіти. На основі науково-педагогічного аналізу змісту та структури мовної, мовленнєвої та комунікативної компетентностей із метою визначення відмінних та спільних складників представлено змістові складники мовленнєвої компетентності курсантів із різних методологічних позицій. Згідно з традиційною позицією, ми визначили такі змістові складники мовленнєвої компетентності курсантів: знання базових мовленнєвознавчих понять; знання простих граматичних конструкцій та вміння використовувати їх правильно з дотриманням основних граматичних правил; знання базової лексики та термінології; уміння та навички спілкуватися на повсякденну, суспільну і військово-професійну тематику; уміння використовувати стилістичні засоби мовлення згідно із ситуацією; уміння планувати, готувати, редагувати власне мовлення в повсякденних та стандартних робочих ситуаціях; мотивація до мовленнєвої діяльності; навички самоконтролю результатів мовленнєвої діяльності. Згідно з компетенційною позицією, ми виокремили такі компетенції мовленнєвої компетентності курсантів: мовна (лінгвістична) компетенція (практичне використання мовної системи), мовленнєва компетенція (оволодіння мовними, позамовними й інтонаційними засобами виразності в процесі мовленнєвої діяльності), соціально-культурологічна компетенція (правила ввічливості, норми, які регулюють стосунки між людьми різних культур), емоційна компетенція (рефлексія, емпатія, саморегуляція, експресивність). Згідно з функціональною позицією, структура мовленнєвої компетентності курсантів військових закладів вищої освіти включає мотиваційно-цільовий, когнітивно-операційний, соціокультурний та емоційно-рефлексивний компоненти.

Ключові слова: *професійна компетентність курсантів, структура мовленнєвої компетентності, методологічні позиції.*

Yuliia SUPRUNCHUK,

orcid.org/0000-0003-3600-505X

Associate Professor at the Department of Foreign Languages

Korolyov Zhytomyr Military Institute

(Zhytomyr, Ukraine) suprunchuk_yuliia@ukr.net

SEMANTIC COMPONENTS OF THE STRUCTURE OF SPEECH COMPETENCE OF CADETS OF MILITARY INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION

The place of speech competence of cadets in the structure of professional competence of graduates of higher military establishments was defined in the article. Based on the scientific and pedagogical analysis of the concept and structure of language, speech and communicative competencies in order to identify their different and similar components, we have presented the conceptual components of speech competence of cadets viewed from different methodological approaches. According to the traditional position, we have identified the following components of speech competence of cadets: knowledge of basic speech notions; knowledge of simple grammar patterns and the ability to use them appropriately following basic grammar rules; knowledge of basic vocabulary and terminology; ability and skills to lead a conversation on everyday, social and military-professional topics; ability to choose proper stylistic means depending on the situation; ability to plan, prepare, adapt one's speech in everyday and standard work situations; motivation for speech activity; skills of self-control of speech results. According to the competence approach, we have identified the following competencies of speech competence of cadets: language (linguistic) competence (practical use of the language system), speech competence (usage of verbal, non-verbal and intonation expressive means while speaking), socio-cultural competence (rules of politeness and norms that govern relations between people of different cultures), emotional competence (reflection, empathy, self-regulation, expressiveness). According to the functional approach, the structure of speech competence of cadets of higher military establishments includes motivational and objective, cognitive and operational, socio-cultural, emotional and reflexive components.

Key words: *professional competence of cadets, structure of speech competence, methodological approaches.*

Постановка проблеми. Із позиції компетентнісного підходу в освіті мовленнєва компетентність як невід'ємний складник комунікативної компетентності є однією з базових освітніх компетентностей випускника і передбачає опанування ним мовленнєвих здібностей, які пов'язані з необхідністю взаємодіяти з іншими людьми, умінням знаходити, перетворювати і передавати інформацію в процесі мовленнєвої діяльності, виконувати різні соціальні ролі в побутовій та професійній сферах. Мовленнєва компетентність курсантів тісно пов'язана з професійною компетентністю випускників військових закладів вищої освіти, оскільки вона обслуговує всі сфери майбутньої професійної діяльності курсантів, тому багато науковців розглядають компетентності разом (професійно-мовленнєва, професійно-комунікативна, мовно-мовленнєва, іншомовна професійна компетентність тощо). Проте дослідження щодо формування окремо мовленнєвої компетентності курсантів майже відсутні, тому актуальним вважаємо визначення змісту та структурних компонентів саме мовленнєвої компетентності курсантів військових закладів вищої освіти.

Аналіз досліджень. Низку наукових праць присвячено вивченню професійної компетентності майбутніх офіцерів зарубіжними вченими: O. Boe, J. Hall, M. Kirchoff, S. Sanghi, R. Sternberg, J. Weaver, M. Zwell та ін. Ґрунтовні дослідження щодо структури професійної компетентності майбутніх офіцерів досить широко висвітлені в працях і вітчизняних науковців, серед яких: В. Балабін, О. Богданюк, А. Галімов, В. Георгієв, С. Каплун, Ю. Коленко, Л. Маслак, О. Маслій, Н. Мороз, Л. Олійник, А. Протасов, Т. Трегубенко, О. Ягупов та ін.

Не залишилося поза увагою висвітлення питань щодо мовної підготовки курсантів військових закладів вищої освіти різних профілів та формування в них відповідних компетентностей, а саме: педагогічні умови інтенсивного навчання іноземної мови у курсантів-прикордонників (Т. Ваколюк); формування професійно-комунікативної спрямованості у слухачів мовної спеціальності військових вузів (О. Волобуєва); сутність іншомовної комунікативної компетентності курсантів (О. Єфімова); формування комунікативних умінь у курсантів вищих закладів освіти МВС (М. Ісаєнко); формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх офіцерів (І. Ковальчук); формування іномовної комунікативної компетенції майбутніх фахівців морського флоту (С. Козак); педагогічні умови підвищення якості навчання іноземних мов курсантів вищих військо-

вих навчальних закладів (О. Назола); формування комунікативної компетентності у майбутніх пілотів (Г. Пухальська); проблема формування культури невербальної комунікації майбутніх офіцерів (С. Тарасенко).

Розробляючи структуру мовленнєвої компетентності курсантів, ми спиралися на результати досліджень низки науковців щодо мовної компетентності (М. Білогорка, М. Білявська, Г. Богін, А. Богущ, О. Божович, Н. Гавриш, А. Загнітко, І. Кожем'якіна, В. Крикун, Г. Лещенко, А. Микитшин, М. Пентилюк та ін.), щодо мовленнєвої компетентності (Л. Артюшкіна, Є. Бондаренко, В. Боса, А. Варданян, Т. Вигранка, В. Зінченко, Л. Капська, Л. Мелешко, В. Пасинок, Ю. Паскевська, О. Прищепа, О. Рудь, Л. Яценко та ін.) та щодо комунікативної компетентності (Ю. Вторникова, С. Галецький, Н. Гез, Є. Долинський, Т. Дрозд, Д. Ізаренков, Р. Козьяков, Н. Лопатинська, Є. Прозорова, В. Сафонова, Т. Симоненко, С. Скворцова, Ю. Федоренко та ін.).

Мета статті – визначити змістові складники мовленнєвої компетентності курсантів військових закладів вищої освіти з різних методологічних позицій.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукової літератури з дослідження структури професійної компетентності майбутніх офіцерів та її компонентів свідчить про існування різних наукових підходів до розуміння даної структури. Вивчаючи наукові дослідження, нашою метою було визначення місця та змісту мовленнєвої компетентності (а також суміжних компетентностей: мовної та комунікативної) у структурі професійної компетентності курсантів військових закладів вищої освіти.

Так, А. Галімов професійну компетентність курсантів досліджує з позиції їхньої майбутньої професійної діяльності та виділяє такі компоненти: управлінська компетентність, психолого-педагогічна компетентність, інтелектуальна компетентність, соціокультурна компетентність, в яку автор включає політичну, соціальну, культурну, комунікативну, інформаційну і навчальну компетентності. Соціокультурну компетентність науковець розглядає як одну з найважливіших якостей курсанта, що необхідна для успішної життєдіяльності, а комунікативну компетентність – як один зі складників соціокультурної компетентності, що визначає мовленнєві здібності та комунікаційні вміння, які курсант використовуватиме в майбутній професійній діяльності під час спілкування з різними людьми на роботі та в побуті (Галімов, 2013).

Аналізуючи структуру професійної компетентності курсантів, Л. Олійник виділяє такі компоненти, як загальна компетентність, загальнонаукова компетентність, бойова компетентність, фахова компетентність, управлінська компетентність та комунікативна компетентність. Сутність комунікативної компетентності науковець убаचाє у здатності курсанта володіти навичками усного й писемного спілкування кількома мовами, які є важливими у професійній діяльності та суспільному житті (Олійник, 2013).

О. Протасов у структурі професійної компетентності курсантів виокремлює два основні складники, а саме: когнітивно-операціональний, до якого відносить військово-професійну компетентність, та професійно-особистісний, який включає професійну самосвідомість, індивідуальний стиль діяльності та спілкування, а також творчий потенціал (Протасов, 2007).

До структури професійної компетентності майбутніх офіцерів науковці В. Георгієв, Ю. Коленко, Л. Маслак також відносять комунікативний компонент, сутність якого Л. Маслак убаचाє у правильному виборі стилю спілкування, умінні ефективно використовувати письмові та усні засоби в процесі мовленнєвої взаємодії (Антонова, Маслак, 2011). В. Георгієв уважає, що комунікативні вміння дають можливість майбутньому офіцеру впливати на поведінку підлеглих у різних ситуаціях, мотивувати та згуртувати їх (Георгієв, 2014).

Отже, метою навчання курсантів у військових закладах вищої освіти є набуття ними провідних груп компетентностей, які разом становлять загальну професійну компетентність, якою має володіти випускник військового закладу.

Згідно з Методичними рекомендаціями щодо розроблення стандартів вищої освіти (2017), перелік програмних компетентностей випускника такий:

- інтегральна компетентність (узагальнює основні компетентнісні характеристики кваліфікаційного рівня щодо навчання та/або професійної діяльності);

- загальні компетентності (загальні компетентності, що не залежать від фахових дисциплін, але важливі для успішної майбутньої професійної діяльності курсантів у різних галузях та для соціалізації та саморозвитку);

- спеціальні (фахові, предметні) компетентності (компетентності, що залежать від фахових дисциплін та є важливими для успішної майбутньої професійної діяльності курсантів відповідно до вибраної спеціальності).

Володіння мовою і мовленням, здатність спілкуватися державною та іноземною мовами (як

усно, так і письмово) як важливими складниками професійної компетентності курсантів незмінно побутують у переліку загальних компетентностей освітньо-професійних програм військових закладів вищої освіти.

На підставі проведених досліджень наукової літератури та нормативної бази ми можемо зробити висновок, що більшість науковців до структури професійної компетентності курсантів відносить комунікативну компетентність. З огляду на те, що ми розглядаємо комунікативну компетентність як ієрархічну структуру, до складу якої входять також мовна та мовленнєва компетентності як такі, що становлять основу для формування комунікативної компетентності й є взаємозалежними та доповнюють один одного, то доречно, що мовну і мовленнєву компетентності слід теж уважати структурними компонентами професійної компетентності курсантів військових закладів вищої освіти (рис. 1).

Щоб підкреслити доцільність нашої думки, розглянемо запропоновані дослідниками варіанти змістових складників мовної, мовленнєвої, комунікативної компетентностей та установемо взаємозв'язок між ними. Для цього використаємо методологічні позиції структурування компетентності, запропоновані С. Галецьким, а саме: традиційну, компетенційну та функціональну позиції (Галецький, 2020).

Згідно з традиційною позицією, до структури компетентності науковці включають знання, уміння й навички певної діяльності, а також мотивацію до її здійснення.

Проаналізувавши наукові джерела (табл. 1), ми визначили такі змістові складники мовленнєвої компетентності курсантів згідно з традиційною позицією, як: знання базових мовленнєво-вознавичих понять; знання простих граматичних конструкцій та вміння використовувати їх правильно з дотриманням основних граматичних правил; знання базової лексики та термінології; уміння та навички спілкуватися на повсякденну, суспільну і військово-професійну тематику; уміння використовувати стилістичні засоби мовлення згідно із ситуацією; уміння планувати, готувати, редагувати власне мовлення в повсякденних та стандартних робочих ситуаціях; мотивація до мовленнєвої діяльності; навички самоконтролю результатів мовленнєвої діяльності.

Згідно з компетенційною позицією, до структури компетентності науковці включають різноманітні групи компетенцій. Результати наукових досліджень щодо структури компетентностей

Рис. 1. Мовленнєва компетентність у структурі професійної компетентності курсантів

Таблиця 1

Змістові складники компетентностей згідно з традиційною позицією

ЗМІСТОВІ СКЛАДНИКИ		
мовної компетентності	мовленнєвої компетентності	комунікативної компетентності
Традиційна позиція (знання, уміння й навички)		
- знання про мову, - синтаксичну будову, - лексичний запас, - фонетико-фонологічний устрій, - закони функціонування А. Загнітко, 2006 с. 135	- знання, - збагачення словниково-вого запасу, - засвоєння терміноло-гічної бази, - культура і техніка мовлення, - уміння В. Пасинок, 2002 с. 18	- знання мовного характеру, - уміння співвідносити мовні засоби із завданнями та умовами спілкування, - здібність організовувати мовленнєве спілкування Н. Гез, 1985 с. 20
- мовленнєвий досвід, - знання про мову, - чуття мови О. Божович, 1997 с. 64	- комунікативні уміння, - уміння планувати свою мовленнєву і немовленнєву поведінку, - уміння застосовувати стилістичні засоби мови А. Богуш, 1997 с. 53	- знання в галузі міжособистісної взаємодії, - комунікативні уміння, - комунікативні властивості і якості особистості Н. Кузьміна, 1995 с. 57
	- мотивація, - знання, - уміння, - досвід, - рефлексія О. Прищеп, 2013 с. 3	- мотивація та цінності, - уміння та навички спілкування, - знання про спілкування Є. Прозорова, 2000 с.195

згідно з компетенційною позицією представлено в табл. 2.

Ураховуючи результати наукових досліджень щодо змістових складників мовленнєвої компетентності згідно з компетенційною позицією, ми визначили такі компетенції мовленнєвої компетентності курсантів: мовна (лінгвістична) компетенція, мовленнєва компетенція, соціально-культурологічна компетенція, емоційна компетенція.

Мовна (лінгвістична) компетенція – це здатність практично користуватися мовою на основі набутих знань про систему мови та особливостей

Мовна (лінгвістична) компетенція – це здатність практично користуватися мовою на основі набутих знань про систему мови та особливостей

Змістові складники компетентностей згідно з компетенційною позицією

ЗМІСТОВІ СКЛАДНИКИ		
мовної компетентності	мовленнєвої компетентності	комунікативної компетентності
Компетенційна позиція (компетенції)		
- фонетична, - лексична, - граматична Н. Лопатинська, 2015 с. 191	- мовна, - мовленнєва, - лексична, - фонетична, - граматична Л. Артюшкіна, О. Рудь с. 2	- мовленнєва, - мовна, - предметна, - прагматична М. Пентилюк, 2003 с. 70
- фонетична, - лексикологічна, - словотворча, - морфологічна, - синтаксична, - стилістична, - правопис М. Білогорка, Т. Мороз, 2015 с. 224	- англomовна, - мовна, - комунікативна, - мовно-культурологічна, - психолінгвістична, - інформаційна, - соціально-культурна Т. Вигранка, 2019 с. 39	- мовна, - мовленнєва, - лексична, - граматична, - фонетична, - соціокультурна, - говоріння Ю. Федоренко, 2002 с. 64
- лінгвістична, - соціолінгвістична Т. Дрозд, 2017 с. 37	- технічна, - логічна, - емоційно-образна Т. Дрозд, 2017 с. 37	- мовна, - мовленнєва, - риторична Т. Дрозд, 2017 с. 37
- фонологічна, - орфоепічна, - акцентологічна, - лексикографічна, - фразеологічна, - стилістична Т. Білявська, 2015 с. 185	- лексична, - фонетична, - граматична, - діалогологічна, - комунікативна Л. Яценко, 2018	- мовна, - предметна, - прагматична Д. Ізаренков, 1990 с. 56
	- емоційна, - вербально-логічна, - рефлексивна, - лінгвістична, - інтерактивна, - соціально-комунікативна, - технічна, - соціокультурна, - соціолінгвістична, - предметно-змістовна, - інформаційна С. Скворцова, 2012 с. 309	- мовна, - предметна, - прагматична, - технічна Т. Симоненко, 2005 с. 41

мовних норм задля успішного здійснення мовленнєвої діяльності в конкретних умовах спілкування. Мовна (лінгвістична) компетенція також охоплює низку компетенцій, основними з яких є фонетична, лексична, граматична, проте процес їх формування у курсантів військових закладів вищої освіти має свої особливості. Значна увага приділяється формуванню лексичної компетенції,

яка має на меті формування здатності використовувати базову та вузькоспеціальну військову термінологію, яка є релевантною для певної спеціальності, службового статусу та конкретної професійної ситуації. У професійному спілкуванні граматична компетенція курсанта також обмежена характером професійно спрямованих усних мовленнєвих актів.

Мовленнєва компетенція – це здатність адекватно й доречно володіти способами формування і формулювання думок за допомогою мови в конкретних ситуаціях, використовуючи для цього мовні, позамовні й інтонаційні засоби виразності в процесі мовленнєвої діяльності. Мовленнєва компетенція включає такі компетенції: аудіювання, говоріння, читання, письмо та переклад, що передбачає формування у курсантів мовленнєвих умінь, які поділяють на продуктивні (уміння говорити та писати) та рецептивні (уміння слухати та читати). Мовна і мовленнєва компетенції взаємозалежні, адже вміння говорити (мовленнєва компетенція) базується на граматичних, лексичних та фонетичних знаннях та навичках (мовна компетенція). Уміння писати вимагає знань із граматики, лексики, орфографії та сформованості відповідних навичок. Аудіювання та читання потребують навичок підсвідомого розпізнання граматичних форм мовлення, навички розуміння слів та висловлювань.

Соціально-культурологічна компетенція містить сукупність кількох компетенцій: соціальної та культурологічної. Соціальна компетенція – це здатність вибирати й використовувати адекватну мовну форму і спосіб мовлення залежно від умов соціальної ситуації, мети та намірів мовленнєвої взаємодії. Культурологічна компетенція – це знання про країну, мова якої вивчається, національно-культурних особливостей мовленнєвої поведінки носіїв мови, а також здатність користуватися такими знаннями у процесі спілкування з урахуванням звичаїв, правил поведінки, норм етикету, соціальних умов і стереотипів поведінки носіїв мови.

Професія військовослужбовця пов'язана з інтенсивною взаємодією з іншими людьми (з колегами на робочому місці, з військовослужбовцями інших країн у польових умовах, із цивільним населенням під час виконання миротворчих місій тощо), тому набуття таких особистісних якостей, як чуйність, урівноваженість, емпатія, толерантність, рефлексія, саморегуляція, є важливим чинником професійного становлення майбутніх фахівців. Майбутня професійна діяльність курсантів, зокрема прояв їхньої мовленнєвої компетентності, потребує застосування відповідальності, самостійності та творчої роботи, професійної діяльності в проблемних ситуаціях. Тому важливим компонентом мовленнєвої компетентності курсантів є емоційна компетенція. Емоційна компетенція – це готовність і здатність людини гнучко управ-

ляти емоційними реакціями, як власними, так і інших людей, адекватно ситуаціям і умовам, що змінюються.

За функціональною позицією компетентність науковцями поділяється на компоненти залежно від їх функціонального навантаження. З огляду на те, що ми розглядали мовленнєву компетентність у тісному зв'язку з комунікативною та мовною компетентностями, варто звернути увагу на те, як різні науковці розглядають структурні компоненти цих компетентностей, та прослідити відмінності та спільності (табл. 3).

Отже, як свідчить аналіз наукових досліджень щодо структурних компонентів мовленнєвої компетентності, науковці традиційно включають до неї мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, емоційний та соціокультурний компоненти.

Спираючись на сутнісні характеристики професійної компетентності курсантів, а також урахуовуючи відмінності та спільності структурних компонентів мовної, мовленнєвої та комунікативної компетентності, ми виокремили такі компоненти у структурі мовленнєвої компетентності курсантів військових закладів вищої освіти: мотиваційно-цільовий, когнітивно-операційний, соціокультурний та емоційно-рефлексивний.

Висновки. Поняття «структура професійної компетентності» є багатоаспектним, тому залишається питанням дискусійним. Проте варто зазначити, що комунікативна компетентність визначається науковцями серед професійної компетентності майбутнього офіцера одно-стайно. У нашій роботі ми розглядали ієрархічну взаємозалежність мовної, мовленнєвої та комунікативної компетентностей і дійшли висновку, що мовленнєва компетентність як складник комунікативної становить структуру професійної компетентності курсантів військових закладів вищої освіти. Цілком логічно розглядати мовленнєву компетентність, по-перше, як одну з ключових, а по-друге, як таку, що сама має складну структуру й охоплює цілу низку компетенцій та компонентів. На підставі аналізу наукових джерел із проблеми структурування мовленнєвої компетентності та зважаючи на об'єкт і предмет нашого дослідження, ми представили змістові складники структури означеної компетентності курсантів військових закладів вищої освіти. У подальших дослідженнях ми з'ясуємо більш детально зміст кожного з поданих вище компонентів.

Змістові складники компетентностей згідно з функціональною позицією

ЗМІСТОВІ СКЛАДНИКИ		
мовної компетентності	мовленнєвої компетентності	комунікативної компетентності
Функціональна позиція (компоненти)		
- ціннісно-мотиваційний, - когнітивний, - операційний, - суб'єктний В. Крикун, 2018 с. 45	- ціле-мотиваційний, - змістовно-операційний, - емоційно-вольовий, - оцінний Т. Вигранка, 2019 с. 61	- мотиваційно-спонукальний, - особистісних якостей, - функціонально-операційний Р. Козьяков, 2004 с. 28
	-мотиваційно-ціннісний, - лінгвокогнітивний, - текстово-комунікативний, - мовно-нормативний Л. Мелешко, 2018 с. 68	- мовний, - мовленнєвий, - соціокультурний - стратегічний Є. Долинський, 2011 с. 144
- когнітивний, - регуляторний, - особистісно-смісло-вий Г. Лещенко, 2015 с. 95	- мотиваційний, - соціокультурний, - діяльнісний, - рефлексивний В. Боса, 2018 с. 84	- інформаційно-пізнавальний, - особистісний, - мотиваційно-ціннісний, - функціонально-операційний Т. Дрозд, 2017 с. 41
- мовний, - мовленнєво-діяльнісний, - комунікативно-діяльнісний, - соціокультурний В. Зінченко, 2015 с. 10		- мовний, - дискурсивний, - стратегічний, - соціолінгвістичний, - психофізіологічний, - соціальний, - навчальний, - професійно-діялісний А. Микитишин, 2016 с. 145
- мотиваційно-особистісний, - когнітивно-мовленнєвий, - праксеологічно-дієвий І. Кожем'якіна, 2019 с. 7		
	- мотиваційно-аксіологічний, - когнітивно-знанієвий, - діялісно-процесуальний Є. Бондаренко (2018) с. 7	- мовний, - мовленнєвий, - компенсаторний, - соціокультурний В. Сафонова (2004) с. 210
	- ціннісно-мотиваційний, - когнітивний, - професійно-діялісний А. Варданян (2017) с. 8	- індивідуально-особистісний, - мовленнєвий, - інтерактивно-практичний,
	- пізнавальний, - поведінковий, - емоційний Ю. Паскевська, 2006 с. 9	- полікультурний, - предметно-інформаційний С. Скворцова, 2012 с. 99

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонова О. Є., Маслак Л. П. Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2011. С. 150–165.
2. Галецький С. М. Формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов засобами інформаційно-комунікаційних технологій : дис. ... доктора філософії (кандидата педагогічних наук) : 13.00.04

«Теорія і методика професійної освіти» ; Житомирський державний університет імені Івана Франка, Житомир, 2020. С. 86

3. Галімов А. В. Компетентність сучасного офіцера як результат професійної освіти: проблема визначення. *Вісник Національного університету оборони України*. 2013. № 2(33). С. 32–35.

4. Георгієв В. М. Структура професійної компетентності майбутніх офіцерів високомобільних десантних військ. *Наукові праці ДонНТУ. Серія «Педагогіка, психологія і соціологія»*. 2014. № 1(15). Ч. 1. ISSN 2077-6780. URL: <https://studfile.net/preview/8086605/>.

5. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 01 червня 2017 р. № 600 (у редакції Наказу Міністерства освіти і науки України від 21 грудня 2017 р. № 1648). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/proekty>

1. %20standartiv%20vishcha%20osvita/1648.pdf.

6. Олійник Л. В. Концептуальні підходи до визначення структури професійної компетентності сучасного офіцера Збройних сил України. *Військова освіта*. 2013. № 1. С. 159–166. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vios_2013_1_20.

7. Протасов А. Н. Управление формированием профессиональной компетентности будущих офицеров : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования». Саратов, 2007. 24 с.

REFERENCES

1. Antonova O. I., Maslak L. P. Profesiina pedahohichna osvita: kompetentnisnyi pidkhid: monohrafiia [Professional pedagogical education: competence approach: monograph] / za red. O. A. Dubaseniuk. – Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 2011. – pp. 150-165 [in Ukrainian].

2. Haletskyi S. M. Formuvannia komunikativnoi kompetentnosti maibutnikh vykladachiv inozemnykh mov zasobamy informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii [Formation of communicative competence of future teachers of foreign languages by means of information and communication technologies]. Dysertatsiia na zdobuttia naukovoho stupenia doktora filosofii (kandydata pedahohichnykh nauk) za spetsialnistiu 13.00.04 – teoriia i metodyka profesiinnoi osvity, Zhytomyrskiy derzhavnyi universytet imeni Ivana Franka, Zhytomyr, 2020. – p. 86 [in Ukrainian].

3. Halimov A. V. Kompetentnist suchasnoho ofitsera yak rezultat profesiinnoi osvity: problema vyznachennia [Competence of a modern officer as a result of professional education: the problem of definition]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu obrony Ukrainy* 2 (33) / 2013. – pp. 32-35 [in Ukrainian].

4. Heorhiiev V. M. Struktura profesiinnoi kompetentnosti maibutnikh ofitseriv vysokomobilnykh desantnykh viisk [The structure of professional competence of future officers of highly mobile airborne troops]. - ISSN 2077-6780 *Naukovi pratsi DonNTU. Serii: «Pedahohika, psykholohiia i sotsiolohiia»*. № 1 (15), 2014. Ch.1. URL: <https://studfile.net/preview/8086605/> [in Ukrainian].

5. Metodichni rekomendatsii shchodo rozroblennia standartiv vyshchoi osvity. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid «01» chervnia 2017 № 600 (u redaktsii nakazu Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid «21» hrudnia 2017 № 1648) [Methodical recommendations for the development of higher education standards. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated June 1, 2017 № 600 (as amended by the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated December 21, 2017 № 1648)]. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/proekty%20standartiv%20vishcha%20osvita/1648.pdf> [in Ukrainian].

6. Oliinyk L. V. Kontseptualni pidkhody do vyznachennia struktury profesiinnoi kompetentnosti suchasnoho ofitsera Zbroinykh Syl Ukrainy [Conceptual approaches to determining the structure of professional competence of a modern officer of the Armed Forces of Ukraine] / Viiskova osvita. - 2013. - № 1. - pp. 159-166. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vios_2013_1_20 [in Ukrainian].

7. Protasov A. N. Upravlenye formirovaniem professyonalnoi kompetentnosti budushchykh ofytserov [Management of the formation of professional competence of future officers]: avtoref. dys. na soyskanye uch. stepeny kand. ped. nauk : spets. 13.00.08 «Teoriya y metodyka professyonalnoho obrazovaniya» – Saratov, 2007. – 24 pp. [in Russian].